

**Friends of
the Earth
Europe**

NOAH
Friends of the Earth Denmark

Bortforhandler vi vores fremtid? En trussel mod demokrati og miljømæssige, sundhedsmæssige og sociale sikkerhedsforanstaltninger

**NOAH og Friends of the Earth Europe's positionspapir
om Det Transatlantiske Handels- og
Investeringspartnerskab (TTIP)**

Januar 2013

Bortforhandler vi vores fremtid?

EU og USA er påbegyndt forhandlingerne om en transatlantisk frihandelsaftale (TTIP), som er blevet udråbt til historiens største bilaterale frihandelsaftale.

Frihandelsaftalen risikerer at undergrave vigtig social, sundheds- og miljøbeskyttelse, herunder centrale foranstaltninger om fødevarerikkerhed og forurening, som industrien påstår, er handelshindringer. Kun få detaljer om indholdet i de igangværende forhandlinger om det Transatlantiske Handels- og Investeringspartnerskab (TTIP – også kaldet den Transatlantiske Frihandelsaftale TAFTA) er tilgængelige. Men lækede dokumenter tyder på, at der bag retorikken om at skabe arbejdspladser via øget transatlantisk handel gemmer sig et forsøg fra EU's og USA's side på at deregulere vigtige sektorer, hvilket underminerer grundpillerne i europæisk beskyttelse og udgør en trussel mod nationale regeringers magt til at regulere i offentlighedens interesse.

Denne briefing handler om de risici, som den påtænkte aftale medfører. NOAH mener, at der er behov for, er en gennemsigtig proces, der tager fat på årsagerne til den aktuelle økonomiske krise, den sociale krise og klimakrisen i stedet for at antage at hvad der er godt for handels- og erhvervslivet, er godt for borgere og miljø.

NOAH opfordrer Det Europæiske Råd, EU-Kommissionen og Europa-Parlamentet til at afvise enhver aftale, der undlader at prioritere borgernes og miljøets rettigheder over virksomheders og investorers interesser. Ligeledes bør en tvistbilæggelsesmekanisme (ISDS) mellem investorer og stat ikke indgå i TTIP.

En forkert tilgang til den økonomiske krise

Frihandelsaftalen er blevet promoveret som en måde at øge væksten på gennem øget handel og investeringer som reaktion på den aktuelle økonomiske krise. Men alt tyder på, at de økonomiske fordele ved en aftale rent faktisk ville blive minimale¹. I stedet for at adressere de indlysende problemer ved det nuværende system, såsom selskabers skatteunddragelse, fremmer forslaget *business as usual* og bidrager dermed til de problemer, vi står over for. Som følge heraf vil store virksomheder øge deres indtjening, mens individer, samfund og fremtidige generationer må betale prisen.

En mere passende reaktion på den økonomiske krise ville være at skaffe de nødvendige finansielle ressourcer til at skabe gode arbejdspladser og opbygge en mere bæredygtig økonomi gennem nye former for beskatning, såsom en afgift på finansielle transaktioner.

---

¹ Se vurderingen foretaget af Centre for Economic and Policy Research, <http://www.cepr.net/index.php/op-eds-&-columns/op-eds-&-columns/the-trade-deal-with-europe-dont-buy-the-hype>

Sikkerhedsforanstaltninger i fare

Den foreslåede aftale kan udgøre en alvorlig trussel mod miljø- og social beskyttelse i Europa. Industrisektorer har længe påstået, at de europæiske standarder, der er designet til at beskytte menneskers sundhed, miljø og social velfærd, er handelshindringer. Deres krav om automatisk gensidig anerkendelse af standarder (hvor EU må acceptere amerikansk import uanset om de overholder EU's lovgivning og vice versa) eller nye harmoniserede eller globale standarder vil betyde lavere standarder, mindre miljøbeskyttelse og udsætte mennesker for en række risici, herunder for større sundheds- og sikkerhedsrisici.

Eksempelvis har USA tidligere udfordret europæiske restriktioner på import af hormonbehandlet oksekød og klorvasket fjerkræ. Olieselskaber lobbyer mod EU's planer om at beskytte klimaet ved at begrænse adgangen til olie fra beskidt tjæresand i EU. Krav om fødevaremærkning, forbrugeroplysning om indholdet i fødevarer (herunder genmodificerede ingredienser), og hvor de kommer fra, bliver set som ekstraomkostninger og kritiserede for at være handelshindringer. På samme måde kan de allerede svækkede bæredygtighedskriterier for biobrændstof, som EU anvender, være truet i takt med at amerikanske majs- og sojaproducenter presser på for at få en andel af det europæiske marked. Lokale og nationale forbud mod skifergas vil være i fare på grund af TTIP.

Indførelsen af lavere standarder for at imødekomme industriens krav underminerer EU's forsigtighedsprincip, som kræver, at virksomheder sørger for, at nye teknologier er sikre, og som udgør en central juridisk hjørnesteen i Europæisk miljøbeskyttelse². En sænkning af krav om sporbarhed og ansvarlighed vil også true det grundlæggende princip om, at forureneren betaler. Ændringer af standarder, der pålægges gennem bindende frihandelsaftaler, underminerer staters evne til at handle demokratisk i forbindelse med nationale offentlige interesser.

Demokratiet undermineres

Nationalstaters suveræne magt vil også blive udfordret, hvis en tvistbilæggelsesmekanisme mellem investorer og stat (investor-to-state dispute settlement – ISDS) bliver en del af frihandelsaftalen. En sådan ISDS-mekanisme, der almindeligvis indgår i frihandelsaftaler, tillader selskaber at sagsøge for tab af indtægter, når statslige reguleringer går ud over deres (forventede) indtjening. På den måde kan de omgå de nationale retssystemer og gå direkte til internationale investorbaserede tribunaler. For eksempel kan et selskab sagsøge staten for tabt fortjeneste, hvis en regering forbyder genmodificerede fødevarer, eller de lokale myndigheder forbyder fracking af skifergas i en kommune. Tobaksgiganten Philip Morris søger i øjeblikket om erstatning fra Uruguay og Australien under ISDS-aftaler i forbindelse med sundhedsforanstaltninger, der begrænser rygning.

² Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, artikel 191.2

En aftale for en bedre fremtid

NOAH ønsker en handelsaftale, som skaber en bedre fremtid ved at støtte op om lokale økonomier og beskæftigelse, et renere miljø og god social beskyttelse. Aftalen vil kun være acceptabel, hvis den tager udgangspunkt i menneskers og miljøets interesser frem for investorers og virksomheders interesser.

Aftalen skal bygge på fuld gennemsigtighed og ansvarlighed både i forhandlingsprocessen og i leveringen. En sådan aftale bør sigte mod at:

- Skabe nye økonomier og forbedre levestandarden: beskytte og støtte lokale økonomier, udvikle kvalitet samt skabe tilfredsstillende og stabile arbejdspladser;
- Forbedre livskvaliteten for fremtidige generationer: identificere miljømæssige og sociale 'best practices' som basis for fælles minimumsstandarder, udfase miljøskadelige subsidier og mindske udledningerne af EU's og USA's drivhusgasser til bæredygtige og retfærdige niveauer;
- Fremme handelsbetingelserne til fordel for mennesker og miljø; borgernes og miljøets interesser bør stå centralt i aftalen, ikke investorers og multinationale selskabers særinteresser;
- Medføre gennemsigtighed og ansvarlighed; offentligheden og civilsamfundsorganisationer skal være i stand til at følge og reagere på, hvad der diskuteres og vedtages i forhandlingerne. Samtidig skal investorer og selskaber holdes ansvarlige for deres indflydelse på mennesker og miljø.

NOAH afviser et hvert forsøg på at deregulere forurenende industrier, harmonisere sikkerhedsregler eller produktstandarder nedad og begrænse fremtidig lovgivning, der beskytter mennesker og miljø. Helt konkret bør frihandelsforhandlingerne klart udelukke:

- Enhver form for **ISDS-mekanisme mellem investorer og stat**;
- **Sanitære og Phytosanitære Foranstaltninger (SPS-aftalen)** - altså alle områder, der beskæftiger sig med fødevarer sikkerhed samt dyrs eller planter sundhed;
- Ethvert forsøg på at bringe demokratiet, sikkerheden og grundpillerne i EU-lovgivningen i fare – såsom **princippet om forurenere-betaler og forsigtighedsprincippet**.